

Papir je naraven, edinstven, trajnosten, okolju prijazen, reciklabilen, biorazgradljiv, obnovljiv, inovativen in nepogrešljiv. Okoljska vprašanja, povezana s papirništvom, so vir številnih mitov in neresnic. V zadnjih 20 letih je papirna industrija zmanjšala porabo vode in proces proizvodnje papirja prilagodila tako, da upošteva najvišje okoljske standarde. V Sloveniji imamo šest papirnic in več kot 100 papirno predelovalnih podjetij. Slovenska papirna industrija zaposluje okoli 4000 ljudi. Okolje lahko zavarujemo tudi mi z zbiranjem papirja za reciklažo.

V poglavju se boste seznanili z osnovnimi podatki in lastnostmi papirnih gradiv. Izvedeli boste, iz katerih surovin danes izdelujejo papir, kako poteka izdelava papirja in katere postopke uporabljamo pri obdelavi papirja. Spoznali boste, kako je v papirništvu poskrbljeno za okolje.

4. PAPIRNA GRADIVA

- 4.1. O papirju
- 4.2. Lastnosti papirja
- 4.3. Surovine za izdelavo papirja
- 4.4. Izdelava papirja danes
- 4.5. Ekologija v papirništvu
- 4.6. Obdelava papirnih gradiv

Znal bom:

1. Poimenovati vrste papirnih gradiv in opisati njihove značilnosti.
2. Opisati področja uporabe papirnih gradiv.
3. S poskusom ugotoviti plastnost papirnih gradiv.

4.1. O papirju

Zgodovina

Pred iznajdbo papirja so različne kulture sveta uporabljale različne materiale za shranjevanje misli in idej. Zabeležili so jih s črkami in risbami. Tako so se tudi ohranile. Vlogo prenašalca informacij so prevzemali različni materiali, med drugim kamen, les, glinene tablice, papirus in pergament, danes pa ima to vlogo papir.

Zanima me

Mezopotamci so za zapisovanje besedil uporabljali **glinene tablice**. Na sveže glinene plošče so pisali s paličicami iz trstja, ki so imele klinasto konico. Njihovo pisavo imenujemo **klinopis**. Plošče so sušili na soncu ali žgali v pečeh.

Trst

Papirus

Izdelava pergamenta
okoli leta 1568.

Pergament

Zanima me

Fotografski papir je posebna vrsta papirja, ki je namenjena tiskanju fotografij. Prevečen je s snovjo, občutljivo na svetlobo. Fotografije lahko tiskamo tudi doma, če imamo ustrezen tiskalnik.

Opredelitev osnovnih pojmov

Papir

Papir je enoplastni izdelek, sestavljen iz **mešanice naključno prepletenih vlaken različnih rastlinskih vrst**. Delimo ga lahko glede na vlakninsko sestavo, barvo, gramaturo, površinsko obdelavo, dodelavo ali namen uporabe (pisalni, tiskovni, risalni, embalažni, grafični, časopisni). Papir je lahko tudi premazan, kot bomo izvedeli v nadaljevanju.

Embalažni papir

Časopisni papir

Pisalni papir

Karton

Karton je večplastni izdelek, praviloma sestavljen iz **treh plasti** oz. **slojev**. Vsaka plast v kartonu je lahko izdelana iz različne kakovosti vlaken, kar je odvisno od njegove končne uporabe. **Zgornja plast kartona** je vidna, zato je proizvedena iz najboljših vlaken (celulozna vlakna in najčistejše vrste odpadnega papirja), **srednja plast** je proizvedena iz najmanj kakovostne vrste vlaknine. Podobno kot zgornja plast je tudi **spodnja plast** proizvedena iz vlaken boljših odpadnih papirjev, celuloznih vlaken in/ali lesovine. Spodnjo in zgornjo plast kartona se običajno večkrat tudi premaže.

Na tržišču je prisotnih veliko vrst kartonov, vendar se v splošnem uvrstijo v tri skupine:

- kartoni (karton za žlebljenje),
- kartoni za škatle (valoviti karton),
- specialni kartoni (tapete).

Zanima me

Karton je dovolj trden, da iz njega izdelujejo tudi pohištvo.

Valoviti karton je večplastni izdelek iz papirja, sestavljen iz **ravnih in valovitih plasti** zlepljenih med seboj v celoto. Izdelki iz valovitega kartona so namenjeni različni uporabi, najpogosteje pa se uporabljajo za izdelavo **transportne embalaže**. Za izdelavo **ravnega sloja** valovitega kartona se uporablja papir višje gramature, medtem ko se za **valoviti sloj** uporablja papir nižje gramature. **Dvoslojni valoviti karton** je sestavljen iz enega ravnega in enega valovitega sloja. **Petslojni valoviti karton** je tako sestavljen iz treh ravnih slojev in dveh valovitih slojev.

<https://folio.rokus-klett.si/?credit=PRAVATEH6UC&pages=48&layout=single>
 Samostojno **preglej** UČBENIK v elektronski obliki.

2-slojni valoviti karton

5-slojni valoviti karton

Prikaz slojev

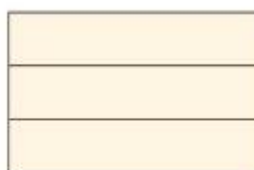
Lepenka

Podobno kot karton je tudi **lepenka** sestavljena iz več plasti, le da so proizvedene iz enake kvalitete vlaken. Lepenko zaradi njenih lastnosti uporabljamo za **izdelavo zaščitnih map, fasciklov** itd.

Shematičen prikaz plasti kartona

premaz
 zgornji sloj
 srednji sloj
 spodnji sloj
 premaz

Shematičen prikaz plasti lepenke

zgornji sloj
 srednji sloj
 spodnji sloj

Lepenka – fascikli, mape

Higienski papirji

Higienski papirji so papirji namenjeni osebni higieni. Mednje štejemo toaletni papir, brisačke, serviete, robčke itd. Lahko so **eno** ali **večslojni**, izdelani iz **celuloznih** (primarne vlaknine) ali že **uporabljenih vlaken** (sekundarne vlaknine). Lastnosti teh papirjev so visoka **vpojnost, upogljivost, površinska mehko**a in **vodoodpornost**.

Robčki

Brisačka

Serviet

Toaletni papir

PREPIŠI v DZ 😊

PAPIRNA GRADIVA	PLASTNOST	GRAMATURA
PAPIR	enoplasten	< 225 g/m ²
KARTON	enoplasten, dvo- ali troplasten – po kakovosti različne plasti	150 do 600 g/m ²
LEPENKA	večplastne – po kakovosti enake plasti	> 225 g/m ²

Razlike med osnovnimi papirnimi gradivi